

UVODNIK EDITORIAL

BRANKA ROTAR PANCE

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
branka.rotar-pance@ag.uni-lj.si

Dvajseti letnik revije zaključujemo s pestro zbirko prispevkov, pri čemer prav posebej izpostavljam dva, ki segata na področje glasbeno-gledališke umetnosti in skušata podati smernice, kako se soočiti z izzivi približevanja operne umetnosti mladi publiki. K mladim pevcem srednješolskih zborov iščejo poti zborovodje, ki poleg strokovnega dela najdejo pomembne informacije v raziskavah, kako izbrati primeren repertoar za današnje pevske generacije. Prispevki s področja dela z učenci s posebnimi potrebami postajajo že stalnica in prav je tako, saj je ta tematika izjemno aktualna tako na področju splošnega izobraževanja kot tudi v glasbenem šolstvu. Veseli nas, da zvezek vključuje povzetka dveh doktorskih disertacij, zagovorjenih novembra in decembra 2024 v okviru interdisciplinarnega študijskega programa Humanistika in družboslovje, področje Glasbena pedagogika. Do zdaj v prispevkih še nismo segli na področju uporabe in vključevanja umetne inteligence na glasbenopedagoškem področju ali na področju interdisciplinarnih raziskav. Tehnološke spremembe pri predvajanju glasbe in pri vključevanju v glasbeno-izobraževalne procese pa so zelo pomembna tema raziskovanja, zato 41. zvezek revije začenja prispevek s to tematiko.

Nikolina Matoš in Srđan Stanojević predstavljata izsledke raziskave o izobraževalnem potencialu YouTubevih kanalov za poučevanje in učenje glasbe v različnih kontekstih. Izbrala sta šest kanalov, z imeni David Bruce Composer, Rick Beato, Inside the Score, Music Matters, Adam Neely in Nahre Sol, jih analizirala z vidika glasbe in glasbene vzgoje ter primerjala vsebine glede na kakovost interpretacije, reprezentacije in dostopnost vsebin. Ugotavljata, da so analizirani videoposnetki primerni za uporabo v različnih učnih kontekstih in v prožnih učnih okoljih.

Z opernega področja smo doslej v reviji objavili le prispevek Verice Janeva in Bogdane Borota (2014) z naslovom »Nekateri izzivi izobraževanja opernih pevcev v Italiji«. V 41. zvezku na to področje obravnave segata dva prispevka. V prvem Miha Nahtigal opozarja, da je zanimanje javnosti za nove operne stvaritve zelo majhno. Razvidno je pomanjkanje raziskav, kako publiko privabiti v operne hiše na predstave sodobnih vokalno-instrumentalnih del. Nahtigal ob pregledu relevantne literature izpostavlja dejavnike, ki vplivajo na upad zanimanja za sodobna operna dela. Estetika je s področja lepega prešla na grdo in nelepo, kar publika večkrat zaznava v skladbah, ki uporabljajo

atonalne kompozicijske pristope in različne tehnike produkcije zvokov, zvenov ter tonov. Skladatelji večkrat želijo glasbeno šokirati občinstvo, ki pa si bolj želi uporabe raznih zabavnih komponent. Nahtigal prav tako izpostavi vpliv medijev, ki sooblikujejo drugačna pričakovanja občinstva do izvedb »v živo« in drugače sprejemajo ter doživljajo umetniško poustvaritev v vseh njenih dimenzijah. Občinstvo si od sodobnih opernih ustvarjalcev in izvajalcev želi osebno nagovorjenost preko vsebinskih tem, s katerimi se lahko poistoveti in ki spodbujajo tako čustveno kot racionalno nagovorjenost ter so hkrati prepoznavno edinstvene. Na primeru svoje operete *Špedicija Stradivarus*, premierno uprizorjene 6. maja 2023, analizira kompozicijski proces ustvarjanja glasbenega dela, namenjenega mladim, tako z vidika izvajalskih vlog kot tudi publike. Analitični pristop poveže z orodji aplikativne psihologije in išče rešitve, kako današnji publiki približati nova glasbena dela s področja operne glasbe.

Z vidika psihologije glasbe sta čustvene odzive otrok na novo otroško opero *Kekec in škrat Skovik* preučevali Katarina Kompan Erzar in Katarina Habe. Zanimalo ju je, kateri elementi opernega dela so najmočnejše nagovorili učence, stare od 9 do 14 let, ki so skupaj s sošolci obiskali operno predstavo. Raziskovali sta občutljivost mladih poslušalcev na kakovost glasbene izvedbe in kako vrednotijo operno predstavo. Skladatelj je v operi uporabil sodobne kompozicijske prijeme, ki pa jih je povezal z ljudsko motiviko in s prvinami muzikala, s čimer je želel pritegniti mlado publiko. Rezultati kvalitativne raziskave so pokazali, da so udeleženci prepoznali in ovrednotili glasbeno kakovost predstave. Bralec bo lahko povezal raziskovalne ugotovitve avtoric z Nahtigalovimi analitičnimi ugotovitvami. Hkrati bo dobil dva različna uvida v novonastali glasbeni deli, namenjeni mladi publiki, ter v različno aktivno angažiranost učencev pri obeh produkcijah.

Erik Šmid raziskuje, kako oblikovati repertoar za srednješolske zборе. Literature na tem področju ni prav veliko. Analitičen vpogled vanjo omogoča izpostavitev kriterijev, ki jih mora zborovodja upoštevati pri izbiri primerne repertoarja za srednješolski zbor. Kriteriji vključujejo tehnično zahtevnost skladb, vokalne sposobnosti pevcev v obdobju mutacije, slogovno raznolikost, sporočilno vrednost skladb in zmožnost vživljanja vanje ter kulturno raznolikost. Šmid izpostavlja, da mora zborovodja skrbno izbrati skladbe, ter podaja tudi konkretne smernice za oblikovanje repertoarja srednješolskih pevskih zborov. Delo s pevci v spodbudnem učnem okolju omogoča razvoj mladih pevcev na glasbenem, umetnostnem, osebnem in socialnem področju.

V predhodnih številkah revije se je zvrstila vrsta prispevkov s področja inkluzije. Nov prispevek Jovane Blagojević obravnava učinke glasbene stimulacije na otroke z disleksijo. V njem predstavlja koristi glasbene stimulacije za kognitivne funkcije in bralne spretnosti učencev z disleksijo. Izpostavlja, da glasbene intervencije izboljšujejo fonološko zavedanje in sposobnost kognitivnega procesiranja. Spodbudno šolsko okolje, v katerem učitelji uporabljajo

učinkovite strategije za premagovanje izzivov učencev z disleksijo, podpira inkluzivno naravnano vzgojo in izobraževanje.

V novembru 2024 je doktorski študij zaključila Anja Ivec z disertacijo *Heribert Svetel kot ljubiteljski in profesionalni glasbenik*, ki jo je napisala pod mentorstvom prof. dr. Darje Koter. Mesec dni kasneje je na UL Akademiji za glasbo potekal zagovor doktorske disertacije Natalije Šimunovič *Glasbeni samopodoba učencev v glasbeni šoli in vloga učitelja pri njenem oblikovanju* (mentorica izr. prof. dr. Katarina Habe). Obe disertaciji z objavljenima povzetkoma zaokrožujeta vsebino 41. zvezka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*.